

pristupačnijim. Već i fleksibilnost i kompatibilnost samog izložbenog prostora, koju možemo postići laganim, pomičnim pregradama, oslobodit će prostor krute strogosti, a u njega unijeti čar promjene, živost, mogućnost kombinacija i stvaranja po potrebi manjih zatvorenih prostora. Osvjetljenje treba naravno biti podređeno ovakvim mogućnostima otvaranja većih i zatvaranja manjih prostornih cjelina. U jednom od ovakvih prostora možemo povremeno organizirati dječju crtaonu, ili pak radionu u kojoj bi djeca npr. pokušala izrađivati glineno posuđe tehnikom svitaka, ili učionu u kojoj bi tkalja demonstrirala tkanje na tkalačkom stanu, a po-

stolar pokazivao kako se popravlja obuća. Organski povezana sa izložbenim prostorijama može biti i predavaona opremljena audio-vizuelnim pomagalima u kojoj se drže tematska predavanja za određene kategorije posjetilaca. U primnom prostoru za posjetioce trebalo bi organizirati informativno-propagandnu službu (ulaznice, suveniri, publikacije, osnovne obavještaji o zbirka i predmetima koji se mogu razgledati, plan postava sa naznačenim osnovnim temama ekspozicije). Vjerujem da će već u bližoj budućnosti posjetilac sve ove informacije moći dobiti preko kućnog kompjutera.

Marijan Špoljar, Muzej grada Koprivnice

ZA NOVI MUZEJ

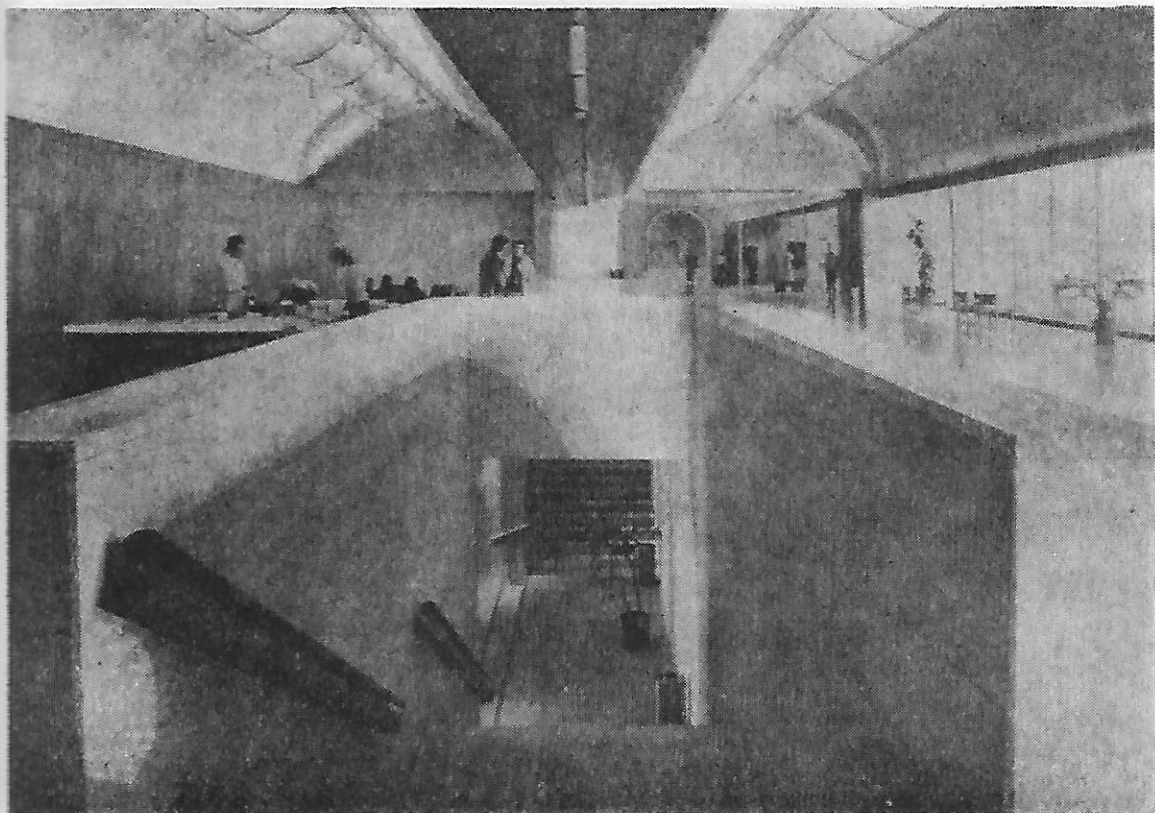
Slučaj koprivničkog Muzeja indikativan je za vrijeme i prostor u kome se pojavljuje. Naravno, nije riječ o »slučaju« s nekom aferaškom ili polemičkom pozadinom nego o politici u kome se kultura određuje parametrima dnevno-političke, lokalpatriotske, prestižne ili, u najmanju ruku, neselektivne prakse. Mada se iza loših rezultata često kriju časne namjere to ne opravdava onu politiku u kulturi koja vodi ka kvantificiranju objekata i sadržaja na račun intenziviranja primarnih, temeljnih djelatnosti. Takav odnos doveo je do toga da u muzejsko-galerijskoj djelatnosti u Koprivnici postoji čak šest različitih područja, svaka sa svojim dislociranim, mastodontskim objektima. Ovo bitno zaustavlja (iz materijalnih, kadrovskih, prostornih i drugih razloga) djelovanje muzeja kao matičnog izlagačkog, stručno-znanstvenog i koordinirajućeg centra, istraživanje, sakupljanje i zaštitu materijalnih ostataka kulture kao i njegovu, potencijalno veliku, edukativnu ulogu. Stoga se već nekoliko godina razmišlja i planira, a od ove godine i intenzivno radi na tome da muzejska zgrada na Trgu L. Brozovića poprimi onu funkciju i izgled koji će pružiti nužne pretpostavke za normalni rad. Samo onaj tko ne poznaje stanje depoa i muzejskih predmeta u njemu, nefunkcionalnost prostornog rasporeda, radne uvjete i još svakodnevne brige oko održavanja objekata Galerija u Koprivnici, Hlebina i Peterancu, Memorijalnog kompleksa,

na Danici, zgrade Malančec i nekoliko manjih spomen-soba po selima (ili istupa iz niskih podbuda) može od ovakvog Muzeja očekivati više, bolje i suvremenije djelovanje i tzv. podruštvljanje.

Polazeći od pretpostavke da tek temeljita i stručna priprema može osigurati uspjeh nekog plana za akciju oko obnove Muzeja zamišljamo i planiramo izvoditi etapno, uz osiguranje svih tehničkih, stručnih i društvenih predradnji. Naizgled, uopće nije čas za započinjanje ovakve akcije na polju društvenih djelatnosti. S druge strane, moguće je reći kako je lako inicirati sličan tip akcije u materijalno i duhovno stabilnim vremenima: dokazati upravo sada, u vrijeme nesklono kulturi, da ovaj segment čovjekove djelatnosti nije pitanje potrošnje nego reprodukcije novih vrijednosti temeljni je zadatak svakog muzejskog radnika. Tim više što je riječ (ili što će biti riječ) o projektu koji u sebi sažima nekoliko aktualnih društvenih, kulturnih i muzeoloških odrednica i koji sintetizira dosadašnja iskustva i buduće potrebe. Riječju: koji kulturni organizam valorizira po mjeri njegovih kompleksnih značajki i samoreproduktivnih odlika. Ako je izlazak iz krize moguć onda je moguć samo pronalaženjem i dokazivanjem vlastitog identiteta i snažnim korakom u budućnost, a ovdje novi, suvremeno organizirani muzej može biti jedan od bitnih talona.

Nije ovo prva ideja i praksa transformacije, ali bi trebala biti posljednja i definitivna, barem do vremenske granice do koje seže predvidljiva važnost današnje muzeologije. Muzej je od dana osnivanja 1951. godine prošao nekoliko faza organizacione, kadrovske i prostorne izgradnje. Sve su one značile napredak, ali su se kretale unutar zadatosti tradicionalne muzeologije, pa su i bitno determinirale strukturu postava i sistema djelovanja. Mada su programi u novim objektima donosili izvjesnu dinamiku i inovativne forme s vremenom je postalo jasno da bez »reorganizacije« matične zgrade — Muzeja — nije moguće ostvariti onu priželjkivanu višu fazu s efikasnijim, otvorenijim, ažurnijim, sistematičnijim i stručnijim djelovanjem. Krenuti u akciju za novi muzej znači, prema tome, čin savjesti: sutra bi moglo biti kasno, ne samo zbog ugroženosti deponiranog i izloženog materijala (pa, zašto ne kazati, i zdravlja zaposlenih), nego i zbog toga što bi odgađanje toga posla moglo zacementirati i sve ideje o muzeju kao kulturno-znanstvenom centru u funkciji općih društvenih interesa, sve vizije o »produktivnoj« ulozi jedne takve institucije. Naravno, sintagma »novi muzej« ne znači samo izgradnju ili optimalnu i funkcionalnu adaptaciju neke zgrade, nego preko toga i drugačiji

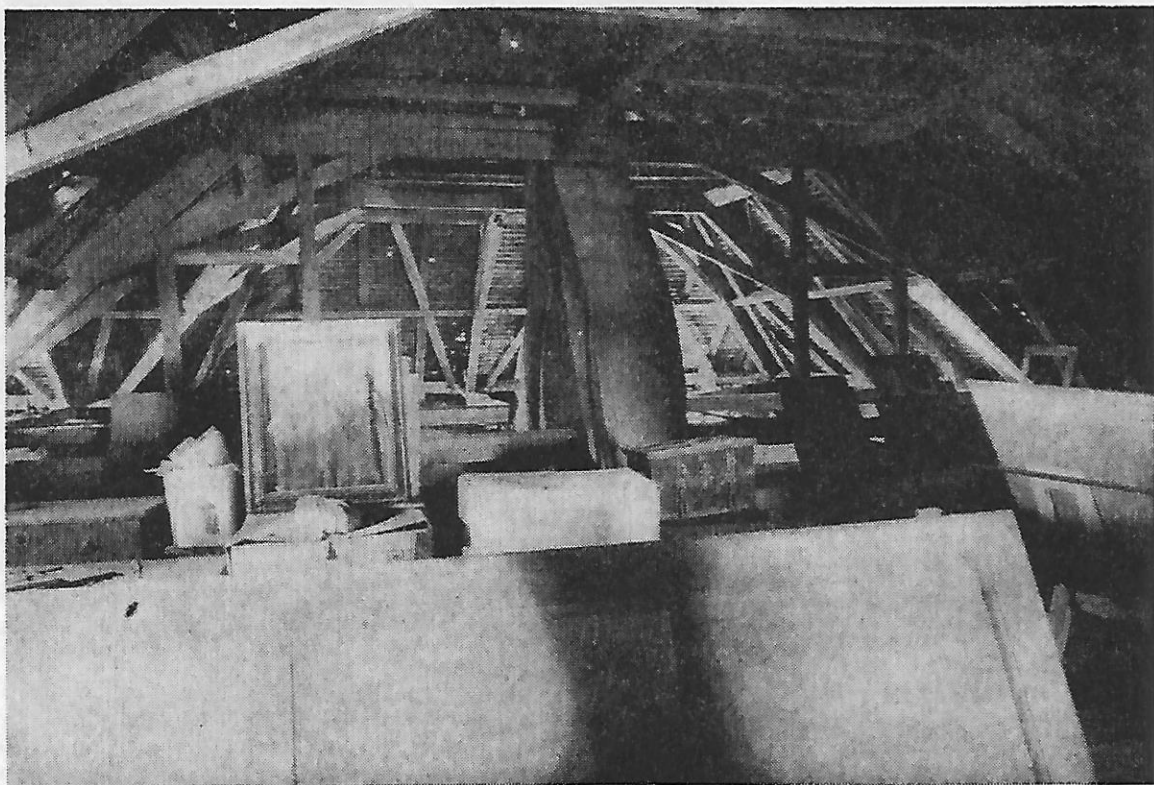

karakter, funkciju i ulogu institucije. U jednom nesistematskom pregledu mogućih promjena potrebno je spomenuti barem 6—7 priželjkivanih: 1. građevinsku, fizičku transformaciju, 2. dinamični, nelinearni stalni postav, 3. drugačiju organizaciju rada, 4. transformaciju financiranja i upravljanja, 5. aktivniju edukativnu ulogu, 6. vezivanje na lokalni informacijski sistem, 7. znatnije kadrovsko jačanje. Ako sada pokušamo šire elaborirati pojedinu od ovih promjena vidjet ćemo da se one zapravo logično nadovezuju jedna na drugu i da bi bilo nerazumno gradirati čitav ovaj kompleks promjene. Da se to ne dogodi ili barem da se umanjí, često iz objektivnih razloga sproveden, parcijalni sistem rješavanja služi i proces programiranja. Ta je radnja, prema tome, prethodnica svakog ozbiljnijeg zahvata u muzej, interdisciplinarna obrada i regulacija svih onih krupnih i sitnih pojedinosti koje mogu utjecati na funkcioniranje jednog muzejskog organizma.

Ako se sada pozabavimo navedenim elementima promjena, onda možemo reći slijedeće: 1. Premda projekt koprivničkog Muzeja želi nadvladati insuficijentnost materijalne i duhovne situacije danas, on je nužno već u početku kompromisan. Budući da ni najzanositija volja ne

može predvidjeti novu zgradu, građevinska promjena znači transformaciju današnjeg muzejskog objekta. Ograničena fiksnim fizičkim parametrima kasnobarokne vijećničke zgrade arhitekt(i) će morati uspostaviti one mogućnosti unutrašnjeg i vanjskog dinamizma, funkcionalnog rasporeda i fleksibilnosti koji neće doći u koliziju sa regulativima zaštite, ali ni blokirati zahtjeve strogo muzejskog organizma. Zadatak nimalo lak: za arhitekte koji će u procesu programiranja zajedno sa stručnjacima drugih struka definirati projektni zadatak predstoji izazov višestruke prirode. Na njemu se može vrlo lako pasti, ali i trijumfirati sa iznadprosječnim rezultatima. Potonje potvrđuju, sada već relativno brojna, ingeniozna rješenja istovjetne arhitekture u svijetu.

2. Današnji sistem postava po zbirka i čvrsti kronološki slijed nužno će se morati promijeniti. Drugačija ekspozicija muzejskih predmeta neće biti rezultat uvjeta (dislociranost objekata i zbirki), nego potrebe (nove edukacijske i informacijske prakse). Umjesto sistema maksimalnog broja informacija morati će se naći sistem maksimalne kvalitete informacija, takva struktura, raspored i izbor izložaka koji će davati povode za razmišljanje i zaključivanje,

a ne zbir gotovih povijesnih i estetskih činjenica. To znači da se izloženi predmet treba tako prikazati da govori i jezikom činjenica i jezikom apstraktnih značenja, da proizlazi iz svoga vremena, ali i da profilira svoje mjesto u današnjici.

3. Nova organizacija rada podrazumjeva efikasnost, stručnost i primjenjena istraživanja i veću interdisciplinarnost. Danas se još ponegdje radi na prastari način, a već se naziru elementi novog informatičkog doba. Programirati muzej, a ne misliti i na ovu epohalnu promjenu koja nije samo tehnološkog karaktera, bilo bi defektno planiranje. Naravno, nije riječ o tome da se iz današnjeg vremena, karakteriziranog mnogim ograničenostima iz kojih muzej ne može tako lako da ispliva, totalno okrenemo budućnosti već o postupnom prijelazu koji je određen punom sviješću o značenju i karakteru promjene.

4. Pod transformacijom upravljanja i financiranja mislimo na jače urastanje muzeja u lokalnu zajednicu i na čvršće vezivanje za sistem neposredne razmjene rada. Nije riječ o poboljšanju šematskih i protokolarnih odnosa kakvi su danas na djelu, nego o pronalaženju novih mogućnosti i dinamičnijih releja, koristeći pri

tome i iskustva iz drugih sistema (recimo, iskustvo funkcioniranja eko-muzeja).

5. Jedno od temeljnih značenja novoga muzeja je okrenutost prema korisnicima, pa i njegovo pretvaranje u svojevrsni servis. Da bismo umirili muzejske čistunce recimo da se ne radi o doslovnom čitanju tog pojma, nego o profilu znanstveno-obrazovne ustanove koja treba da odgovara na sva otvorena pitanja prošlog, sadašnjeg pa i budućeg vremena. Muzej u tom smislu ima izvanredan potencijal — predmet kao konkretno pamćenje — pa ga samo treba znati adekvatno koristiti.

6. Vezivanje na lokalni informacijski sistem određeno je potencijalnim stvaranjem zaokruženog sistema podataka u koju bi, kao distributeri i recipijenti, bili uključeni svi relevantni punktovi informacija i znanja. Ovdje muzej mora biti u komplementarnom odnosu sa drugim informativno-referalnim centrima čineći tako dio jedne moguće »banke znanja«.

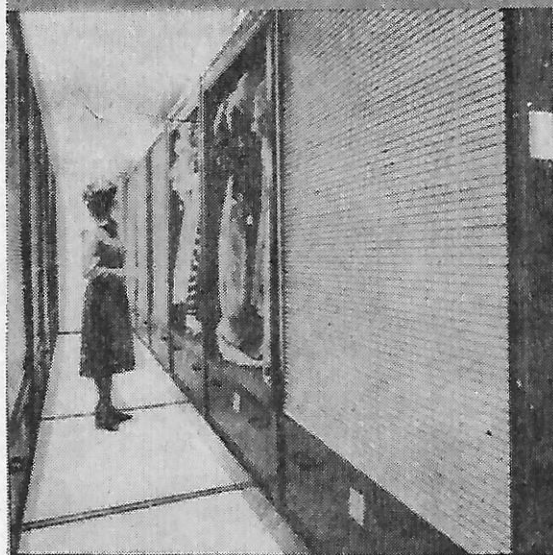
7. Kadrovsko jačanje pretpostavka je svakog ozbiljnijeg muzejskog djelovanja. Bez uključivanja novih ljudi sa stručnim kvalitetama, voljom za rad i svježinom ideja neće biti moguće ni krenuti u realizaciju novoga muzeja.

S navedenim radnjama nije, dakako, iscrpljena lista potrebnih i mogućih inovacija. Naveli smo one koje nam se čine najbitnijim i koje su u direktnoj interakcijskoj vezi: realizacija jedne pretpostavlja aktiviranje i drugih. Inače je riječ o palijativi, o defektima kojih nije imuna naša nova muzejska praksa. Jer, bilo je akcija koje su smjerale ka izmjeni, adaptaciji muzejskih zgrada, čak i uz cijenu devastacije kulturno-povijesnog karaktera tih objekata, ponegdje su utrošena i velika sredstva, a da se prava svrha nije postigla. Da se u našem slučaju ne bi ponovila ona situacija koju narodni duh komentira aforizmom »izvana gladac, iznutra jadac«, pristupamo poslu stvaranja novoga muzeja temeljito, racionalno, s otvorenim kartama i s jasnom koncepcijom. Pesimizmu uprkos.

University of Alaska, Fairbanks, Alaska

Chicago Historical Society
Chicago, Illinois

University of Wisconsin, Geology/Geophysics
Madison, Wisconsin

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJSKOG DRUŠTVA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

(Bjelovar, Čakovec, Čazma, Grabrovnica, Kalinovac, Koprivnica, Križevci, Kutina, Trakošćan, Varaždin, Varaždinske Toplice i Virje)

UREDNIŠTVO

Ljerka Albus, Darko Sačić, Mirjana Dučakijević, Magdalena Lončarić, Marina Šimek

Odgovorni urednik: Darko Sačić

Prelom: Uredništvo

Naslovna stranica: Darko Sačić

Fotografija — Davor Putar

Muzejski vjesnik izlazi jedanput godišnje. Rukopise ne honoriramo i ne vraćamo. Glasilo solidarno financiraju muzeji sjeverozapadne Hrvatske.

Za sadržaj priloga odgovaraju autori.

Nakladnik:

Gradski muzej Varaždin

Za nakladnika: Darko Sačić

Tisak: »Zrinski« Čakovec

Broj 10 — Ožujak 1987.

God. X

Naklada 800 komada

Naslovna stranica: S izložbe »40. godina arheoloških istraživanja u sjeverozapadnoj Hrvatskoj«

Prijevod: Željko Grabar, Vid Lončarić, Ljerka Perči, Marina Šimek, Vesna Šimunić

GRADSKI MUZEJ VARAŽDIN
ARHEOLOŠKI ODJEL

15644